

Subsidieverwerving gemeente Ridderkerk

Nota van bevindingen

Onderzoekers:

J. Karens MSc (projectleider)

A.P. Maaskant MSc

Juni 2017

Inhoud

Inleiding	3
1 Werkwijze subsidieverwerving	4
1.1 / Beleid.....	4
1.2 / Aanpak BAR-organisatie	8
1.3 / Ambtelijk-bestuurlijke samenwerking en rolverdeling	12
1.4 / Leerpunten	17
2 Casus ISV3 Geluid en Bodem	20
2.1 / Context ISV3 Geluid en Bodem.....	20
2.2 / Subsidieproces ISV3 Geluid	20
2.3 / Subsidieproces ISV3 Bodem	24
3 Casus herinrichting Noordstraat	28
3.1 / Context herinrichting Noordstraat	28
3.2 / Subsidieproces: van signaleren tot verantwoorden en afhandelen.....	29
4 Casus herinrichting kruispunt Rijnsingel – Kievitsweg	33
4.1 / Context herinrichting kruispunt	33
4.2 / Subsidieproces: van signaleren tot verantwoorden en afhandelen.....	35
Bijlage	38
Bronnen	38

Inleiding

Deze Nota van bevindingen maakt onderdeel uit van het rapport Subsidieverwerving en is door Necker van Naem opgesteld op basis van de gegevens uit de interviews en de dossieranalyse. De nota is besproken met de rekenkamercommissie op 22 maart 2017 en daarna voorgelegd aan de ambtelijke organisatie voor ambtelijke wederhoor. Bij de ambtelijke reactie werd ook een overzicht van lopende subsidies (in het jaar 2016) toegezonden. Dit overzicht stond vermeld in een document dat in februari 2017 door de gemeente was opgesteld.

De Rekenkamercommissie Ridderkerk heeft op basis van de nota van bevindingen haar conclusies en aanbevelingen verwoord in de Bestuurlijke nota, waarin ook de hoofd- en deelvragen zijn opgenomen.

Leeswijzer

Deze nota bevat de onderzoeksbevindingen en bestaat uit vier hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op een overzicht van en beleid rondom subsidieverwerving in Ridderkerk. De hoofdstukken 2, 3 en 4 gaan door middel van casestudies in op de wijze waarop subsidieverwerving in de praktijk plaatsvindt. Dit rapport bevat één bijlage, in deze bijlage worden de gehanteerde bronnen weergegeven.

1 Werkwijze subsidieverwerving

1.1 / Beleid

Beleid voor subsidieverwerving ontbreekt; geen reden om dit op te stellen

De gemeente Ridderkerk en de BAR-organisatie hebben geen geformaliseerd beleid dat ingaat op het verwerven van subsidies. In het kader van dit onderzoek zijn geen documenten gevonden of aangeleverd die ingaan op het beleid of de procesdoelen met betrekking tot de verwerving van subsidies. Ook uit de interviews blijkt dat er geen beleid is opgesteld. Als reden hiervoor wordt aangegeven dat subsidieverwerving geen doel op zich is, maar een middel om andere doelen te bereiken. Vanuit die gedachte is er ook geen behoefte aan afzonderlijk beleid voor subsidieverwerving. Daarnaast blijkt dat er geen richtlijnen zijn opgesteld voor het aanvragen van een subsidie, zoals een afwegingskader over de vraag wanneer je wel of geen subsidie aanvraagt. Dit wordt aan de vakafdelingen overgelaten en verschilt daardoor per subsidie. In interviews is aangegeven dat in de praktijk de volgende afwegingen gemaakt worden bij het aanvragen van subsidie:

- / Weegt de inzet van tijd en moeite op tegen de baten?
- / Hoe groot is de kans dat de gemeente de subsidie daadwerkelijk ontvangt?
- / Hoe streng zijn de verantwoordingseisen?
- / Hoe groot is het eigen budget? Is het nodig om de subsidie aan te vragen?
- / Is er een bestuurlijke wens om plannen te realiseren waarvoor subsidie nodig is?

Uitgangspunt is dat al bij de beleidsontwikkeling nagedacht wordt over mogelijkheden van financiering, waaronder subsidies. Hoewel dit het uitgangspunt is, blijkt uit verschillende interviews dat er voor financiering van beleid vaak eerst wordt gekeken of de begroting hier voldoende ruimte voor biedt. Wanneer de begroting niet voldoende ruimte geeft, dan wordt ook bekeken of subsidie of cofinanciering ingezet kan worden.

Geen overzicht van verworven subsidies opgenomen in begroting en jaarrekening

Net als in de gemeenten Barendrecht en Albrandswaard bieden de programmabegroting en jaarrekening van de gemeente Ridderkerk geen overzicht van subsidies die door de gemeente zelf verworven zijn. Wel wordt in de begrotingen en jaarrekeningen op projectniveau benoemd als er sprake is van een verworven subsidie. Een voorbeeld hiervan is dat in de begroting 2013-2016 naar voren komt dat een aantal subsidies van de Stadsregio komt te vervallen. De negatieve gevolgen daarvan zijn in deze begroting opgenomen.¹ Een ander voorbeeld van een verworven subsidie waarvan melding wordt gemaakt in de begroting, is de subsidie uit het Europees Sociaal Fonds. In de begroting 2016-2019 wordt verder bijvoorbeeld gerefereerd aan een subsidie van Rijkswaterstaat voor Transferium Slikkerveer van ongeveer 250.000 euro.² Dit beeld is ook van toepassing op de onderzochte jaarrekeningen van de gemeente in de periode 2012-2015: er wordt gerefereerd aan specifieke ontvangen subsidies, maar er is geen overzicht van de verworven subsidies terug te vinden.³ Voor subsidies die door de gemeente zelf worden verstrekt, is de situatie anders. Hiervoor geldt dat in de begroting én de jaarrekening sinds 2015 een subsidieoverzicht is opgenomen waarin de verleende subsidies zijn weergegeven.⁴

¹ Programmabegroting 2013-2016, p. 77

² Programmabegroting 2016-2019, p. 129

³ Jaarstukken 2012, pp. 32, 100; jaarstukken 2014, p. 92; jaarstukken 2015, p. 75. Het gaat hierbij om ontvangen subsidies voor snelfietsroute F16 van Dordrecht naar Rotterdam, aanpassing bushaltes voor mindervaliden en het ontvangen van een niet geraamde subsidie. Om welke subsidie het hier precies gaat, wordt niet duidelijk uit de jaarstukken.

⁴ Jaarstukken 2015, p. 212; begroting 2015-2018, p. 219; begroting 2016-2019, p. 156

Financiële verordening spreekt in algemene zin over subsidies; coalitieakkoord over concrete situaties

De financiële verordening 2014 van de gemeente Ridderkerk geeft in artikel 3, lid 6 aan dat de begroting en de jaarstukken een overzicht van de subsidies dienen te bevatten.⁵ Hierbij wordt niet gespecificeerd of het om te verstrekken of te ontvangen subsidies gaat. In de praktijk wordt dit artikel zo opgevat dat hiermee de subsidies bedoeld worden die door de gemeente zelf worden verstrekt. Dat beeld is ook terug te zien bij andere gemeenten, zoals Barendrecht en Albrandswaard.⁶

In het coalitieakkoord 2012-2014, de stand van zaken van het coalitieakkoord per 18 april 2013 en het collegeakkoord 2014-2018 wordt niet in algemene zin ingegaan op het verwerven van subsidies. Wel wordt er aan de hand van concrete situaties over dit onderwerp gesproken, bijvoorbeeld over fietspad F16 voor de route Dordrecht – Rotterdam.⁷

⁵ Financiële verordening 2014, vindbaar via:

http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Ridderkerk/311882/311882_1.html

⁶ Financiële verordeningen gemeenten Barendrecht en Albrandswaard

⁷ Coalitieakkoord 2012-2014, stand van zaken per 18 april 2013, p. 7; collegeakkoord 2014-2018

Norm	Beoordeling
<i>Beleid</i>	
De gemeente heeft procesdoelen geformuleerd ten aanzien van het verwerven van subsidies.	Niet voldaan. De gemeente heeft geen beleid en procesdoelen opgesteld voor subsidieverwerving. De geïnterviewden zien subsidieverwerving niet als een doel op zich, maar als een middel om andere doelen te bereiken.
De gemeente heeft een optimale benutting van de subsidiemogelijkheden geborgd in de ambtelijke en bestuurlijke organisatie.	Gedeeltelijk voldaan. In de huidige werkwijze zorgt de afdeling concerncontrol ervoor dat nieuwe of gewijzigde subsidies aan de vakafdelingen worden voorgelegd (zie paragraaf 1.2). Daarmee houdt de gemeente de subsidiemogelijkheden goed in de gaten. Wat er vervolgens gebeurt met deze mogelijkheden is aan de vakafdelingen. Zij maken de afweging om wel of geen subsidie aan te vragen. Door middel van het overzicht dat de gemeente sinds 2015 bijhoudt weet de gemeente in welke gevallen subsidieverwerving doeltreffend was. Dit overzicht blijkt echter niet eenvoudig getoond te kunnen worden. De rekenkamercommissie heeft daardoor niet kunnen beoordelen of de subsidiemogelijkheden optimaal benut worden.
De gemeente heeft toegang tot een subsidiedatabank (of heeft een vergelijkbare systematiek) om het totaal overzicht van subsidiemogelijkheden te verkrijgen.	Volledig voldaan. Sinds 2015 heeft de gemeente toegang tot een subsidiedatabank, waarvan actief gebruik wordt gemaakt door de afdeling concerncontrol (zie paragraaf 1.2). Nog niet iedereen in de organisatie is op de hoogte van het bestaan van een subsidiedatabank.
De gemeente heeft een proces operationeel waardoor subsidiemogelijkheden tijdig en toepasselijk worden gesignaleerd.	Volledig voldaan. In de huidige werkwijze zorgt de afdeling concerncontrol ervoor dat nieuwe of gewijzigde subsidies aan de vakafdelingen worden voorgelegd (zie paragraaf 1.2). Daarmee houdt de gemeente de subsidiemogelijkheden goed in de gaten. Eerder was dat niet het geval.

1.2 / Aanpak BAR-organisatie

Plan van aanpak Subsidieverwerving vormt start voor opstellen processen

De afdeling concerncontrol van de BAR-organisatie ziet voor zichzelf een rol weggelegd in het brengen van inzicht in subsidiemogelijkheden en het vergroten van de kennis hierover binnen de organisatie. Daarom is er een plan van aanpak Subsidieverwerving opgesteld. Om de subsidiemogelijkheden in kaart te brengen wordt er gebruikgemaakt van een subsidiedatabank: www.vindsubsidies.nl. Daarnaast wil de afdeling concerncontrol een rol vervullen als aanspreekpunt voor het benutten van subsidiekansen en het aanvragen, besteden en verantwoorden van subsidies. Nadrukkelijk wordt in het plan van aanpak subsidieverwerving vermeld dat de projectleiders en vakafdelingen uiteindelijk verantwoordelijkheid dragen en niet de afdeling concerncontrol. In het plan van aanpak wordt ook aangegeven dat er een subsidiecoördinator is die zich bezighoudt met het signaleren van subsidiekansen, die 'waar mogelijk en gewenst' toezicht houdt op lopende subsidieaanvragen, die de subsidiekennis binnen de organisatie wil vergroten en de samenwerking op subsidiegebied tussen afdelingen bevordert.⁸ Het plan van aanpak subsidieverwerving richt zich vooral op het inzichtelijk maken van de lopende en aangevraagde subsidies. Daarnaast is één van de onderdelen van het plan om te komen tot een procesbeschrijving subsidieverwerving, een dergelijke procesbeschrijving is inhoudelijk namelijk nog niet opgenomen in het plan van aanpak.⁹

In het plan van aanpak is het volgende stappenplan opgenomen:

Stap 1	Het opstellen van een Plan van Aanpak
Stap 2	Starten met gebruik van een subsidiedatabase
Stap 3	Inventariseren van lopende subsidies
Stap 4	Vastleggen van de lopende subsidies
Stap 5	Communicatie van de nieuwe mogelijkheden binnen de organisatie
Stap 6	Procesbeschrijvingen subsidieverwerving
Stap 7	Evaluatie eerste halfjaar

⁸ Subsidieverwerving binnen BAR, Plan van aanpak, p. 2

⁹ Subsidieverwerving binnen BAR, Plan van aanpak, p. 4–5

Uit de interviews blijkt dat er inmiddels een procesbeschrijving is opgesteld voor het aanvragen van een controleverklaring bij de accountant. Deze procesbeschrijving is opgesteld in samenwerking tussen concerncontrol en de accountant. De gemeente werkt nog aan een procesbeschrijving voor het gehele proces van subsidieverwerving. Wanneer deze gereed is, is niet bekend.

Geen overzicht van aangevraagde en lopende subsidies

De gemeente Ridderkerk beschikt niet over een overzicht van subsidies die tot 2015 aan de gemeente zijn verleend. De reden hiervoor is dat deze subsidies niet rechtstreeks uit het financiële systeem kunnen worden herleid. Vanaf 2015 worden alle ontvangen en lopende subsidies bijgehouden in het financiële systeem. Daaruit blijkt dat de belangrijkste subsidie- verstrekkers van de gemeente zijn: de Europese Unie, het Rijk, de Provincie Zuid-Holland en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Hoewel de ontvangen en lopende subsidies worden bijgehouden in een systeem, bleek het voor de ambtelijke organisatie niet mogelijk om de rekenkamercommissie tijdens de onderzoeksperiode inzicht te geven in dit overzicht.

Contactpersonen in de organisatie om aandacht voor subsidieverwerving te versterken

De afdeling concerncontrol houdt via de subsidiedatabase (www.vindsubsidies.nl) bij welke nieuwe en gewijzigde subsidiemogelijkheden er zijn, zo blijkt uit de voortgangsrapportage subsidieverwerving. Iedere week worden deze mogelijkheden binnen de afdeling concerncontrol gecheckt op relevantie en doorgestuurd naar contactpersonen binnen de organisatie. In 2016 ging dit in drie maanden tijd om 13 subsidiekansen. De contactpersonen hebben de taak om binnen hun afdeling de mogelijkheden voor subsidieverwerving onder de aandacht te brengen. Deze contactpersonen en de afdeling concerncontrol komen enkele keren per jaar bij elkaar om de voortgang te bespreken. In deze overleggen werd in 2016 gesproken over de rolverdeling tussen de contactpersonen en concerncontrol, het promoten van subsidiemogelijkheden en het inzetten van de contactpersonen voor de inventarisatie van lopende subsidies.¹⁰

¹⁰ Voortgangsrapportage subsidieverwerving 1e halfjaar 2016, p. 4

Uit de interviews blijkt dat deze contactpersonen ook zijn gevraagd om de medewerkers van concerncontrol te helpen om vanuit hun inhoudelijke vakkennis aan te geven of een subsidie wel of niet geschikt is. Concerncontrol heeft deze terugkoppeling nodig om een volgende keer beter toegepaste subsidies aan te kunnen leveren.

Concerncontrol heeft ondersteunende rol bij subsidieverwerving; vakafdelingen verantwoordelijk

Naast het actief onder de aandacht brengen van subsidiemogelijkheden ondersteunt concerncontrol de projectmedewerkers bij de verantwoording van subsidies, zo blijkt uit de interviews. Concerncontrol heeft namelijk eind 2016 gefungeerd als contactpersoon tussen de vakteams en de accountant voor het aanvragen van een controleverklaring voor enkele subsidies. Concerncontrol verzorgt nu een eerste controle van de stukken vanuit het perspectief van de accountant en geeft aanwijzingen aan de vakteams om deze stukken te verbeteren. Ook wijst concerncontrol hierbij actief op de voorwaarden die aan een subsidie gekoppeld zijn. Vervolgens worden de stukken voorgelegd aan de accountant om de controleverklaring te verkrijgen. Het aanvragen van een subsidie en de verantwoording zelf zijn de verantwoordelijkheid van de vakafdelingen, omdat de inhoud van projecten hierbij vaak een belangrijke rol speelt. Zij kunnen hiervoor ondersteuning krijgen bij de afdeling concerncontrol. Concerncontrol kijkt niet mee met de doelrealisatie van projecten. Alleen wanneer dit in de subsidievoorwaarden expliciet is opgenomen controleert concerncontrol of de vakafdelingen hierover rapporteren.

Om de nieuwe 'diensten' van concerncontrol onder de aandacht te brengen van ambtenaren, vindt promotie hiervan plaats via intranet, afdelingsoverleggen en de contactpersonen. Op intranet hebben bijvoorbeeld berichten gestaan met tips over het aanvragen en verantwoorden van subsidies en ook een instructie over de manier waarop je tot een controleverklaring kunt komen, welke rol concerncontrol heeft en wat van de vakafdeling wordt verwacht. Uit de interviews blijkt dat verschillende ambtenaren deze berichten ook daadwerkelijk hebben gezien en positief waarden.

Nog stappen te zetten in verbeteringen concerncontrol

Hoewel concerncontrol verschillende acties en activiteiten heeft geformuleerd in het hiervoor genoemde plan, maken signalen vanuit de ambtelijke organisatie duidelijk dat hierin nog stappen te zetten zijn. Zo werd tijdens de interviews aangegeven dat het subsidieproces meer gefaciliteerd kan worden en dat er ondersteuning gewenst is bij het vooraf helder krijgen van de subsidievoorwaarden.

Inzet en capaciteit voor subsidieverwerving niet expliciet gemaakt

In de capaciteitsberekening voor projecten wordt geen rekening gehouden met subsidieverwerving, blijkt uit interviews. Tijd en capaciteit voor subsidieverwerving zijn ook niet opgenomen in de werkomschrijving. De gemeente heeft zodoende geen zicht op de tijd en capaciteit die gemoeid gaan met het verwerven van subsidies. Door de vele werkzaamheden kan een subsidieaanvraag soms in de knel komen, maar in de praktijk lukt het volgens de betrokkenen om tijdig een aanvraag in te dienen.

Ambtelijk overleg met subsidieverstrekker verloopt soepel

Uit de casussen blijkt dat het overleg tussen ambtenaren van de BAR-organisatie en de (potentiële) subsidieverstrekker meestal goed en prettig verloopt. Dit zorgt er bijvoorbeeld in de casus herinrichting kruispunt Rijnsingel-Kievitsweg voor dat het subsidieproces soepel verloopt. Ambtenaren van de gemeente nemen hierin een proactieve houding aan en dragen zorg voor een goede relatie met de (potentiële) subsidieverstrekker door verschillende formele en informele contacten. Deze contactmomenten worden ingezet om een inschatting te maken van de haalbaarheid van een subsidieaanvraag en om de subsidieaanvragen verder aan te scherpen.

Subsidieverwerving persoonsgebonden

Uit de onderzochte casussen blijkt dat ambtenaren bij vragen eerst naar de subsidieverstrekker gaan of het extern ingehuurd bureau. Ook wordt directe collega's om hulp gevraagd. Wie er verder binnen de organisatie kennis heeft van subsidieverwerving is niet altijd bekend bij de ambtenaren die met subsidieverwerving te maken hebben. Dat maakt subsidieverwerving persoonsgebonden. Zeker wanneer een subsidiedossier bij één persoon ligt, maakt dit succesvolle subsidieverwerving een kwetsbare zaak.

Meer aandacht voor evaluatie en dossiervorming

Uit de interviews en de casussen blijkt verder dat evaluatie van de subsidieverwerving niet is opgenomen in de standaard werkwijze bij het verwerven van een subsidie. Uit de onderzochte casussen (hoofdstukken 2, 3 en 4) komt naar voren dat in één van de drie casussen wel geëvalueerd is. Dit had een duidelijke reden: de gemeente kreeg uiteindelijk € 100.000 minder subsidie vanwege het niet correct doorgeven van een vertraging in het project. Daarom is met de betrokkenen nagegaan hoe dit is gebeurd en op welke manier dit in de toekomst voorkomen kan worden. In de andere twee casussen heeft geen evaluatie plaatsgevonden. Voor wat betreft dossiervorming valt op dat ook dit persoonsafhankelijk verloopt. Dat maakt eventuele overdracht van of verantwoording over de subsidie minder eenvoudig.

1.3 / Ambtelijk-bestuurlijke samenwerking en rolverdeling

Subsidieverwerving vooral ambtelijke aangelegenheid

Subsidieverwerving is primair een ambtelijke aangelegenheid, zo blijkt uit de interviews. Ambtelijk wordt de subsidieverwerving namelijk voorbereid en uitgevoerd. Voor het aanvragen van een subsidie wordt wel instemming van het college gevraagd. Ook worden collegeleden bij subsidieverwerving betrokken wanneer een overleg voor subsidie ambtelijk vastloopt. Een voorbeeld hiervan is het bestemmen van een financieel overschot voor een multifunctioneel gebouw in het Waalbos waarbij de ambtelijke besprekingen vastliepen en dit bestuurlijk is overgepakt door een van de wethouders. Daarnaast gebeurt het dat wethouders zelf betrokkenheid bij subsidieverwerving organiseren, bijvoorbeeld door ambtenaren soms te vragen of er subsidie kan worden aangevraagd voor een project. Dit doen wethouders dan vanuit hun kennis over de verschillende beleidsplannen van samenwerkingspartners. Andersom legt de organisatie ook aan de wethouders subsidiemogelijkheden voor projecten voor.

Binnen college wordt over subsidieverwerving gesproken aan de hand van concrete situaties

Als er over subsidieverwerving gesproken wordt, is dat vaak aan de hand van een concrete situatie of een beleidsplan, blijkt uit de interviews. Zo is in het college de investeringsagenda van de Metropoolregio geagendeerd om te bespreken hoe het gemeentelijke project Nieuw Reijerwaard hierin kon worden meegenomen.

Om toch grip te houden op de verwerving van subsidies bespreken de wethouders maandelijks met de leidinggevenden de belangrijke lopende projecten. Zo worden zij bijgepraat over wat loopt in projecten, wat niet loopt en welke risico's er spelen. Hier zijn de wethouders alerter op sinds de situatie met de Noordstraat waarbij de gemeente werd gekort op een subsidie. Daarnaast houden de wethouders zicht op projecten door de financiële stukken en jaarrapportages die zij ontvangen.

Norm	Beoordeling
<i>Uitvoering</i>	
Betrokken medewerkers zijn bekend met de werkwijze die gevolgd wordt bij het verwerven van subsidies.	Grotendeels voldaan. Uit de onderzochte casussen blijkt dat de meeste medewerkers destijds op de hoogte waren van de manier waarop subsidies verworven worden. Uit één van de casussen bleek dat niet het volledige traject van subsidieverwerving bij de medewerkers bekend was (met name subsidievoorwaarden), waardoor de omvang van de subsidie tijdens de uitvoering van het project naar beneden werd bijgesteld.
Binnen de ambtelijke organisatie zijn uren en/of financiële middelen gereserveerd met het oog op het verkennen van subsidiemogelijkheden, het aanvragen van subsidies en het verantwoorden over verkregen subsidiegelden.	Niet voldaan. Uit de onderzochte casussen blijkt dat er geen aparte uren of middelen voor subsidieverwerving gereserveerd werden. Dat is nu nog zo. In de praktijk is het echter wel zo dat de medewerkers tijd maken of weten te vinden voor het verkennen van mogelijkheden om subsidie aan te vragen of bijvoorbeeld voor het verantwoorden van een subsidie.

Norm	Beoordeling
<i>Uitvoering</i>	
<p>Specialistische kennis voor het aanvragen van subsidies is toegankelijk voor alle (beleids-) afdelingen.</p>	<p>Volledig voldaan. Uit de onderzochte casussen blijkt dat als er specialistische kennis nodig is voor het aanvragen van subsidies, de medewerkers hiervoor naar de subsidieverstrekker gaan of gebruik konden maken van het ingehuurd externe bureau. Aan de subsidieverstrekker wordt dan informatie gevraagd, of er wordt bijvoorbeeld samen met de subsidieverstrekker bekeken of de gemeente in aanmerking kon komen voor een subsidie. Ook werd onderling met collega's overlegd, hoewel niet voor iedere medewerker duidelijk was welke collega hij/zij om informatie kon vragen.</p>
<p>De gemeente heeft richtlijnen opgesteld en een proces ingericht voor het borgen van de verantwoording naar de subsidieverstrekker na afloop van een project.</p>	<p>Gedeeltelijk voldaan. Uit de onderzochte casussen blijkt dat er destijds geen processen en richtlijnen waren voor het subsidieproces in het algemeen en het borgen van verantwoording in het bijzonder. De vakafdelingen waren en zijn hiervoor verantwoordelijk. In de huidige situatie is het zo dat er vanuit concerncontrol wordt aangestuurd op een tijdige verantwoording van subsidies die een accountantsverklaring vereisen. Voor subsidies waarvoor geen accountantsverklaring nodig is ontbreekt deze aansturing. Concerncontrol zet zich ook in voor het tijdig ontvangen van de accountantsverklaring.</p>
<p>De gemeente verantwoordt subsidies volgens de richtlijnen van de subsidieverstrekker.</p>	<p>Grotendeels voldaan. Uit het casuonderzoek blijkt dat de gemeente in twee van de drie casussen volgens de eisen van de subsidieverstrekker heeft verantwoord. In één van de drie gevallen is niet tijdig een formeel ontheffingsverzoek voor de ontstane vertraging bij de subsidieverstrekker ingediend. Daardoor heeft een korting op de subsidie plaatsgevonden.</p>

Norm	Beoordeling
<i>Uitvoering</i>	
<p>Binnen de gemeente is een proces ingericht voor de gehele keten rond subsidieverwerving, van signaleren tot verantwoorden.</p>	<p>Gedeeltelijk voldaan. In de onderzochte casussen was er geen sprake van dat de gemeente een proces had ingericht voor de keten van subsidieverwerving. In de huidige situatie ondersteunt concerncontrol de fase van signaleren en verkennen voor subsidies. Tegelijkertijd ervaren geïnterviewden dat hierin nog stappen gezet kunnen worden. De fase van verantwoorden wordt alleen ondersteund voor de subsidies die een accountantsverklaring vereisen. Als er een accountantsverklaring nodig is controleert concerncontrol de verantwoording in eerste instantie, treedt op als tussenpersoon tussen projectleider en accountant, en houdt de termijnen in de gaten. De projectleider blijft uiteindelijk zelf verantwoordelijk.</p>
<p>De gemeente maakt op basis van objectieve criteria een beredeneerde afweging of ze een bepaalde subsidie al dan niet aanvraagt</p>	<p>Gedeeltelijk voldaan. Uit de onderzochte casussen is niet gebleken dat er met objectieve criteria wordt gewerkt om tot een afweging te komen om wel of geen subsidie aan te vragen. Over die criteria beschikt de gemeente momenteel niet. In de praktijk spelen bij het aanvragen van een subsidie wel degelijk verschillende afwegingen een rol. Hierbij gaat het vooral om de volgende aspecten: hoeveel kans maakt de gemeente om in aanmerking te komen voor de subsidie? Hoeveel tijd en energie kost het aanvragen van een subsidie in relatie tot de hoogte van het subsidiebedrag?</p>
<p>Het besluit om een subsidie al dan niet aan te vragen wordt genomen door een daartoe bevoegde functionaris.</p>	<p>Volledig voldaan. Uit de onderzochte casussen blijkt dat het besluit tot aanvragen van een subsidie in alle gevallen door het college van B&W of de gemeenteraad is gedaan.</p>
<p>Uit een subsidieaanvraag/projectplan blijkt wat de initiële doelstelling van het te subsidiëren project is.</p>	<p>Volledig voldaan. Alle onderzochte casussen laten zien dat het vooraf duidelijk was wat de doelstelling van het gesubsidieerde project was.</p>

Norm	Beoordeling
<i>Uitvoering</i>	
De gemeente heeft het beheer rond de subsidies ingericht om de doelrealisatie van het project periodiek te evalueren en de voortgang te bewaken.	Gedeeltelijk voldaan. Periodieke evaluaties van projecten of doelrealisatie vindt niet plaats, zo blijkt uit het casusonderzoek. Het is aan de vakafdelingen zelf om te bepalen of zij een project wel of niet willen evalueren. Vanwege de korting op de subsidie voor de Noordstraat en de politieke aandacht die daarvoor was, werd dit project wel geëvalueerd. Het resultaat hiervan is dat concerncontrol een grotere rol heeft gekregen bij subsidieverwerving. Afdeling concerncontrol kijkt niet mee met de doelrealisatie van projecten. Alleen wanneer dit in de subsidievoorwaarden expliciet is opgenomen controleert concerncontrol of de vakafdelingen hierover rapporteren.
De gemeente heeft inzicht in het verloop van de processen rond subsidieverwerving.	Gedeeltelijk voldaan. Vanuit de gemeente wordt het verloop van processen rondom subsidieverwerving niet centraal inzichtelijk gemaakt of geborgd. Het is aan de vakafdelingen zelf om het proces van subsidieverwerving van begin tot eind uit te voeren. Hierbij kan concerncontrol ondersteunen, maar de verantwoordelijkheid blijft bij de vakafdelingen liggen. Uit de onderzochte casussen blijkt dat in twee van de drie gevallen de betrokkenen goed op de hoogte waren van de processen die doorlopen moesten worden. In de casus herinrichting Noordstraat was er niet voldoende zicht op de processen en moest de gemeente uiteindelijk een deel van de subsidie inleveren.
De gemeente heeft een overzicht van de lopende subsidieaanvragen en de subsidies die worden ontvangen.	Gedeeltelijk voldaan. Vanaf 2015 worden alle ontvangen en lopende subsidies bijgehouden in een systeem. Tijdens de onderzoeksperiode van dit rekenkameronderzoek bleek het echter niet mogelijk een volledig overzicht te tonen van deze subsidies.

1.4 / Leerpunten

Tijdens de interviews die zijn gehouden voor dit onderzoek is er specifiek gevraagd naar leerpunten rondom subsidieverwerving. Deze leerpunten hebben voor een deel betrekking op de casussen die in hoofdstuk twee tot en met vier besproken worden. De bij de casussen betrokken ambtenaren brachten de volgende leerpunten naar voren:

- / Dossieropbouw is een aandachtspunt; de verantwoording naar de subsidieverstrekker en de archivering van het project en de daarvoor verkregen subsidie dient eerder in het project aandacht te krijgen. Dossieropbouw hangt nu sterk af van de personen die bij een project betrokken zijn.
- / Vanuit de betrokkenen is er behoefte aan iemand die in het hele subsidieproces faciliteert en meedenkt, daardoor kan subsidieverwerving professioneler worden ingericht. Concreet gaat het hierbij om iemand die zoekt naar subsidiemogelijkheden en samen met de inhoudelijk betrokken medewerkers bekijkt of een project aan de subsidievoorwaarden voldoet, die het aanvraagproces ondersteunt, in de gaten houdt wanneer zaken moeten worden aangeleverd en die een format biedt voor aanlevering naar het college. Dat vraagt om duidelijker profilering en betere vindbaarheid van de werkgroep subsidieverwerving.
- / Voor de ISV3 subsidie is de kennis die beschikbaar was binnen de organisatie benut.
- / Termijnen voor verantwoording moeten scherp in de gaten gehouden worden.
- / Bij vertraging of andere bijzonderheden moet ook worden gedacht of nog steeds aan de subsidievoorwaarden kan worden voldaan.
- / De subsidievoorwaarden moeten in duidelijke taal op papier komen te staan. Ook zou de subsidieverlener de gevolgen van niet-nakoming concreet moeten maken. Mondeling gegeven informatie zou verstrekt kunnen worden in een gespreksverslag. Als voorwaarden en consequenties duidelijk op papier staan, zou de gemeente de voorwaarden rondom de subsidieverstrekking t.b.v. de situatie in de Noordstraat beter hebben begrepen. Bovendien is dan een dossier ook goed over te dragen binnen de organisatie.
- / Kennis over subsidieverwerving dient breder in de organisatie gedeeld te worden.
- / Een volgende keer zouden de betrokkenen naar collega's op zoek gaan die konden helpen in het proces van subsidieverwerving. Nu was niet bekend wie er nog meer ervaring hadden met subsidieverwerving.

- / Het project Noordstraat heeft een bijdrage geleverd aan de leefomgeving en was een mooie samenwerking tussen bewoners en gemeente. Bewonersparticipatie heeft hieraan bijgedragen.
- / Het proces van subsidieverwerving voor de herinrichting van het kruispunt Rijnsingel - Kievitsweg was overzichtelijk en eventuele knelpunten waren bekend bij de medewerkers. Voor eventuele nieuwe subsidietrajecten zal de kennis over subsidieverwerving overgedragen moeten worden aan (nieuwe) collega's.
- / Binnen het werkveld verkeer en vervoer is het subsidielandschap overzichtelijk.
- / De binnen dit werkveld opgebouwde kennis wordt niet gedeeld met andere werkvelden, in de interviews werd aangegeven dat niet duidelijk is of daar behoefte aan is. Bovendien is het de vraag of de kennis in andere werkvelden toepasselijk is, omdat elk werkveld te maken heeft met specifiek gekanaliseerde geldstromen.

Norm	Beoordeling
<i>Leren</i>	
De gemeente heeft inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de subsidieverwerving.	Gedeeltelijk voldaan. Door middel van het overzicht dat de gemeente sinds 2015 bijhoudt weet de gemeente in welke gevallen subsidieverwerving doeltreffend was. Dit overzicht blijkt echter niet eenvoudig getoond te kunnen worden. De gemeente heeft geen zicht op doelmatigheid van de subsidieverwerving. Dat komt doordat de betrokken medewerkers niet apart bijhouden hoeveel tijd en capaciteit het kost om subsidies te verwerven.
Periodiek vindt een herijking plaats van het beleid rond subsidieverwerving.	Niet van toepassing. De gemeente heeft geen beleid.
Periodiek vindt een herijking plaats van de inrichting van de werkwijze rond subsidieverwerving.	Niet van toepassing. De gemeente heeft geen vastgestelde werkwijze.

Norm	Beoordeling
<i>Leren</i>	
<p>Kennis over subsidiemogelijkheden wordt ambtelijk en bestuurlijk gedeeld.</p>	<p>Grotendeels voldaan. Uit de onderzochte casussen is gebleken dat medewerkers die elkaars directe collega's zijn (bijvoorbeeld eenzelfde functie of nauwe samenwerkingspartner) informatie met elkaar uitwisselen over het verwerven van subsidies. Tegelijkertijd blijkt uit de onderzochte casussen dat medewerkers vaak niet van elkaar weten wie er verder nog ervaring heeft met het verwerven van een subsidie. Dat maakt de kennis over subsidieverwerving sterk persoonsgebonden.</p>
	<p>Concerncontrol zet zich sinds ongeveer een jaar in om actief kennis over subsidieverwerving over te dragen, bijvoorbeeld via intranet. Subsidieverwerving is primair een ambtelijke aangelegenheid, maar er vindt op verschillende punten interactie plaats tussen ambtenaren en bestuur. Daar waar het overleg voor subsidie ambtelijk vastloopt, komen de wethouders in actie. Wethouders vragen ambtenaren soms actief of er ook subsidie kan worden aangevraagd voor een project. Andersom legt de organisatie ook aan de wethouders subsidiemogelijkheden voor projecten voor.</p>
<p>Er is een klimaat waarin afdelingen en individuele medewerkers worden gestimuleerd zich extern te oriënteren op relevante subsidiemogelijkheden.</p>	<p>Gedeeltelijk voldaan. Uit verschillende interviews komt naar voren dat er voor het realiseren van plannen vaak eerst naar de bestaande gemeentebegroting wordt gekeken. Wanneer deze niet toereikend is voor de realisatie van gewenste projecten, worden mogelijkheden als subsidie of cofinanciering overwogen. Tegelijkertijd probeert concerncontrol de medewerkers te stimuleren om subsidie aan te vragen door mogelijkheden voor subsidies actief te delen en medewerkers te ondersteunen bij het aanvragen en verantwoorden van subsidies. De verantwoordelijkheid en trekkersrol hiervoor liggen echter wel bij de projectleiders. Daarnaast vragen wethouders ambtenaren soms actief of er ook subsidie kan worden aangevraagd voor een project.</p>

2 Casus ISV3 Geluid en Bodem

2.1 / Context ISV3 Geluid en Bodem

Het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) had tot doel om de leefkwaliteit in de stedelijke omgeving te verbeteren. Hierbij ging het om maatregelen op het gebied van wonen, geluid en bodem. In de provincie Zuid-Holland konden gemeenten voor de financiering van deze maatregelen een ontwikkelingsplan indienen bij de provincie. Gedeputeerde Staten bepaalde vervolgens hoe het investeringsbudget werd verdeeld. De investeringsbudgetten werden alleen verstrekt aan gemeenten en regio's wanneer zij met de provincie een bestuursovereenkomst aangingen. Deze bestuursovereenkomst bevatte toetsbare en meetbare afspraken om te komen tot uitvoering van provinciale doelstellingen. ISV3 ging over het derde tijdvak van het investeringsbudget, wat liep van 2010 tot en met 2014.¹¹ Om de financiële middelen uit het ISV3 te verdelen, maakte de provincie Zuid-Holland gebruik van een aparte verordening.¹² Gemeente Ridderkerk heeft in het tijdvak 2010-2014 gebruikgemaakt van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing voor de gebieden geluid en bodem. Daarop wordt in de volgende twee paragrafen nader ingegaan.

2.2 / Subsidieproces ISV3 Geluid

Signaleren en verkennen: provincie benaderde de gemeente om subsidie

Bij ISV3 Geluid werd actief vanuit de provincie gecommuniceerd wat zij van plan was en dat gemeenten daarvoor subsidie konden krijgen, zo blijkt uit de interviews. Zodoende hoefde de gemeente niet zelf op zoek naar de subsidie. Aan de hand van de criteria die de provincie had opgesteld is de gemeente nagegaan of ze in aanmerking zou komen voor de subsidie.

¹¹ <http://www.rekenkamer.nl>, bezocht op 23 januari 2017

¹² Verordening investeringsbudget stedelijke vernieuwing Zuid-Holland 2010-2014

Besluiten en aanvragen: gemeente gebruikte per ongeluk de verkeerde term

Door middel van een brief aan de provincie gaf het college van B&W op 9 augustus 2010 aan dat het aanspraak wilde maken op het deelbudget Geluid uit het ISV3 en dat het dit wilde gebruiken voor het saneren van woningen die zijn opgenomen in de zogenoemde A-lijst. Om dit toe te lichten gaf de gemeente aan: 'Ridderkerk heeft in de eindmelding 43 woningen op de A-lijst staan.'¹³ Met het beschikbare budget wilde de gemeente 15-17 woningen gaan saneren. De begrippen 'A-lijst' en 'eindmelding' staan hieronder uitgelegd.

Wat betekent 'A-lijst'?

Volgens het Bureau Sanering Verkeerslawaaï staan op de A-lijst alle saneringswoningen die op 1 maart 1986 een geluidbelasting vanwege wegverkeerslawaaï ondervonden van 65 dB(A) of hoger én waar gevelmaatregelen door de gemeente destijds als enige oplossing werden gezien. Van deze lijst zijn de woningen waarvan de berekende geluidbelasting voor de toekomst hoger was dan 70 dB(A) om wettechnische redenen afgehaald. Dit zijn de zogenoemde 70+ woningen geworden.¹⁴

Wat betekent eindmelding?

Tot 2005 hadden gemeenten wel de plicht hun saneringssituaties aan te melden bij de minister, maar was hieraan geen einddatum gekoppeld. In 2005 is bepaald dat gemeenten tot 1 januari 2007 de tijd hadden om alle saneringssituaties vanwege railverkeerslawaaï die nog niet eerder gemeld waren, alsnog te melden. Voor wegverkeerslawaaï werd deze datum enige jaren later bepaald op 1 januari 2009. De operatie waarmee de gemeenten deze laatste nog niet gemelde saneringssituaties konden aanmelden wordt de Eindmelding genoemd. Nu, na afloop van de Eindmelding, staat de saneringsomvang in principe vast. Met de eindmelding wegverkeerslawaaï zijn circa 83.000 saneringssituaties aangemeld en met de eindmelding railverkeerslawaaï circa 21.000 saneringssituaties. Dat brengt het totaal aantal saneringssituaties op 445.000 respectievelijk 64.000 voor weg en rail.¹⁵

¹³ Brief investeringsbudget 2010-2014, bestuursovereenkomst deelbudget geluid, 9 augustus 2010

¹⁴ <http://www.bsv.nu>, bezocht op 23 januari 2017

¹⁵ <http://www.bsv.nu>, bezocht op 23 januari 2017

De provincie reageerde op dit verzoek van de gemeente door middel van een brief in februari 2011. Kern van de brief was dat de provincie géén bestuursovereenkomst met de gemeente kon aangaan, omdat de gemeente het budget wilde gebruiken voor het saneren van de zogenoemde 'eindmeldwoningen' en deze 'eindmeldwoningen' behoorden formeel niet tot de A-lijst.¹⁶ Daardoor kwam de gemeente niet in aanmerking voor het investeringsbudget geluid.

Tegen dit besluit van de provincie maakte de gemeente Ridderkerk op 24 maart 2011 bezwaar. In een brief gaf de gemeente aan dat ze de term 'eindmeldwoningen' heeft gebruikt, maar dat dit ten onrechte is gebeurd. De gemeente had per abuis een ongelukkige formulering gekozen en wees er in de brief op dat er in Ridderkerk maar één woning als 'eindmeldwoning' stond aangeduid. Ook via de Milieudienst Rijnmond (DCMR) heeft de gemeente dit aan de provincie doorgegeven. Het verzoek van de gemeente aan de provincie was daarom om het besluit te heroverwegen.¹⁷ Naar aanleiding van het ingediende bezwaar vond er ambtelijk overleg plaats tussen de gemeente en de provincie. Het resultaat van dit overleg was een nieuwe aanvraag van de gemeente voor het investeringsbudget. Hiervoor werd een nieuwe bestuursovereenkomst opgesteld met als inzet het saneren van 14 woningen; dat waren enkele woningen minder dan eerst het plan was. In het interview kon de ambtenaar niet meer herinneren (of voor de geest halen) waarom dat aantal destijds is aangepast. De gemeente gaf in een brief aan dat wanneer de nieuwe bestuursovereenkomst getekend werd, zij het gemaakte bezwaar zou intrekken.¹⁸ Op 12 augustus 2011 verstuurde de gemeente de namens het college getekende overeenkomst aan de provincie en liet de gemeente weten dat ze het eerder gemaakte bezwaar zou intrekken. In de bestuursovereenkomst was opgenomen dat de gemeente 14 woningen zou saneren en dat ze hiervoor een budget van € 271.000 ontving. Met de overeenkomst verplichtte de gemeente zich om jaarlijks aan de gemeenteraad verantwoording af te leggen over de voortgang van de sanering van deze 14 woningen en deze verantwoording ook de provincie toe te sturen. De provincie zou in 2013 in een midterm review beoordelen of de gemeente voldeed of kon voldoen aan de gemaakte afspraak.

¹⁶ Brief provincie Zuid-Holland, ISV3 Geluid Ridderkerk, 15 februari 2011

¹⁷ Brief gemeente Ridderkerk, Awb bezwaar op het besluit geen bestuursovereenkomst aan te gaan met het college van B&W van de gemeente Ridderkerk aangaande ISV3 deelbudget geluid, 24 maart 2011

¹⁸ Brief gemeente Ridderkerk, ISV3 deelbudget geluid, inzet bestuursovereenkomst Gemeente Ridderkerk, 7 juni 2011

In de overeenkomst werd verder verwezen naar de verordening investeringsbudget stedelijke vernieuwing Zuid-Holland 2010-2014 en de voorwaarden die daarin waren opgenomen.¹⁹ Deze subsidievoorwaarden waren voor de ambtelijk betrokkenen duidelijk.

Besteden: provincie flexibel in aanwending restant budget

Over de besteding van de gelden was goed overleg mogelijk met de provincie, zo blijkt uit de interviews. Toen de woningen aan de 30 km-weg waren gesaneerd had de gemeente nog geld over voor sanering van de laatste woningen op de A-lijst, waar ze nu mee bezig is. Het aanwenden van het restant geld van de eerste groep woningen voor de tweede was akkoord wat betreft de provincie. De provincie heeft voor zowel Bodem als Geluid een midterm review uitgevoerd; deze was vooral procesmatig van aard. Naast de informatie die de gemeente in de jaarrekening (jaarlijks) aanleverde hoefde zij geen extra informatie aan te leveren.

Verantwoorden: format verantwoording gedurende subsidietermijn gewijzigd

Uit de interviews komt naar voren dat de provincie gaandeweg het subsidieproces een nieuw format verplicht stelde voor de verantwoording van de subsidie. In dit nieuwe format bleek ook een accountantsverklaring nodig voor een juiste verantwoording van de subsidie. De gemeente heeft voldaan aan de nieuwe eisen, maar voor de betrokken medewerkers was onduidelijk of de provincie na verstrekking van de subsidie deze wijziging nog mocht doorvoeren.

Afronden: in de praktijk geen vaste manier van archiveren stukken

Uit de interviews blijkt verder dat de gemeente Ridderkerk geen vaste manier hanteerde en hanteert om stukken te bewaren en te archiveren. Ambtenaren doen dat op hun eigen manier, wat de overzichtelijkheid niet ten goede komt. De een doet dit meer gestructureerd en compleet dan de ander. Het proces van subsidieverwerving ISV3 is niet geëvalueerd. Als het project via een collegevoorstel loopt, kan daarin zijn opgenomen dat aan het eind een evaluatie plaatsvindt, maar dat is bij beleid vaker het geval dan in de (kleinere) projecten zoals in deze casus. Als er niet specifiek gevraagd wordt om evaluatie, gebeurt het niet.

¹⁹ Brief gemeente Ridderkerk, bestuursovereenkomst Verordening Investeringsbudget stedelijke vernieuwing Zuid-Holland 2010-2014, ISV3 Geluid, 12 augustus 2011 en brief gemeente Ridderkerk, Intrekken bezwaar gemeente Ridderkerk, 12 augustus 2011

2.3 / Subsidieproces ISV3 Bodem

Signaleren en verkennen: provincie nam initiatief voor verlenen subsidie en ambtelijk overleg

Voor de verdeling van het deelbudget Bodem van het Investeringsbudget stedelijke vernieuwing 2010-2014 had de provincie uitgangspunten opgesteld in een apart beleidsdocument: 'Bodem beheerst'. Dit document werd vanuit de provincie op 4 april 2011 aan de gemeenten in Zuid-Holland toegestuurd. De provincie heeft hiermee zelf het initiatief genomen, de gemeente hoefde niet actief op zoek naar de subsidie. In de bijbehorende brief gaf de provincie aan dat er voor het verdelen van het budget prioriteit werd gegeven aan het saneren en beheersen van bodemverontreiniging waarbij sprake was van situaties die een hoog risico vormen. Aan de hand van bestuursovereenkomsten wilde de provincie met gemeenten afspraken maken over de aanpak hiervan.²⁰ In het document 'Bodem beheerst' beschreef de provincie 'de uitgangspunten voor de verdeling van ISV3 bodemgelden en de wijze waarop de gemeenten hun voorstel voor de af te sluiten bestuursovereenkomsten kunnen indienen'. Het totale budget bedroeg bijna € 16 miljoen. In het document Bodem beheerst had de provincie alvast een lijst opgesteld van spoedlocaties. Aan de hand van deze lijst werd door de provincie een indicatieve verdeling van het budget gemaakt, waarbij Ridderkerk genoemd werd met drie spoedlocaties en een bijbehorend (indicatief) bedrag van € 351.000. De gemeente werd uitgenodigd om voor 1 juni 2011 prestaties te formuleren en deze aan Gedeputeerde Staten kenbaar te maken. Op basis van deze prestaties kon vervolgens een bestuursovereenkomst worden opgesteld. De planning was dat dan 1 november 2011 de bestuursovereenkomsten waren afgesloten. Ook gaf de provincie enkele inhoudelijke voorwaarden mee die in de bestuursovereenkomst terug moesten komen, zoals de voorwaarde dat het bodemconvenant uit 2009 onderschreven werd, dat voor januari 2013 de noodzakelijke 'Nadere Onderzoeken' voor de spoedeisende locaties op de lijst uitgevoerd waren en dat voor januari 2015 de onderzoeken waren uitgevoerd en maatregelen waren genomen voor de locaties die waren opgenomen op de lijst. Daarnaast golden evenals bij ISV3 Geluid procedurele voorwaarden, zoals dat het college jaarlijks verantwoording af zou leggen over de voortgang van de gemaakte afspraken voor 15 juli en dat de provincie een midterm review zou uitvoeren.²¹

²⁰ Brief provincie Zuid-Holland, Nadere regels investeringsbudget Bodem, 4 april 2011

²¹ Bodem beheerst, nadere regels investeringsbudget bodem 2010-2014, maart 2011

Besluiten en aanvragen: twee bestuursovereenkomsten gesloten

Om ervoor te zorgen dat het opstellen van afspraken en bestuursovereenkomsten vlot zou verlopen, werd er in mei 2011 een ambtelijke voorlichtingsbijeenkomst over het investeringsbudget en het bodemconvenant georganiseerd door de provincie.²² Uit de gehouden presentatie blijkt dat hier ook gesproken is over het proces, waarbij naast de hierboven genoemde data ook aandacht was voor ambtelijke afstemming. Hierbij ging het om het beantwoorden van vragen door de provincie, overleg over gemeente-specifieke zaken en overleg over de (voorbereiding van de) bestuursovereenkomst. Wanneer er ambtelijk geen overeenstemming zou worden bereikt, kon er bestuurlijk overleg tussen wethouder en gedeputeerde plaatsvinden om alsnog te komen tot overeenstemming.²³ In deze casus was dat niet nodig, zo blijkt uit de interviews. In juli 2011 ontving de gemeente ambtelijk bericht van enkele inhoudelijke wijzigingen die nog hebben plaatsgevonden in de provinciale opstelling bij de voorbereiding van de Bestuursovereenkomsten.²⁴ Een andere wijziging hield in dat de eerder opgelegde resultaatverplichting voor 7 februari 2012 door de provincie werd omgezet in een inspanningsverplichting. In november 2011 bleek uit een ambtelijke e-mail dat de provincie de eisen uit het document 'Bodem beheerst' wilde versoepelen en dat Gedeputeerde Staten hierover in december 2011 of januari 2012 een besluit zou nemen. De verwachting was dat de bestuursovereenkomsten in januari 2012 gesloten konden worden.²⁵ Op 9 februari 2012 werd uiteindelijk de bestuursovereenkomst tussen provincie (College van Gedeputeerde Staten) en gemeente (College van Burgemeester en Wethouders) getekend. Door middel van deze overeenkomst ontving de gemeente € 351.000 voor drie spoedeisende locaties.²⁶ Op 17 februari 2012 werd in een brief bevestigd dat de gemeente een investeringsbudget zou ontvangen van de provincie ter waarde van € 351.000, in deze brief stonden ook de eerder genoemde voorwaarden opgesomd.²⁷ Vanuit de provincie kwam in december 2012 een brief waarin werd aangegeven dat er in de loop van 2013 budgetten werden toegekend voor spoedlocaties. Hiervoor was ruim € 5 miljoen beschikbaar.

²² Brief provincie Zuid-Holland, bijeenkomst inhoud en proces bestuursovereenkomst investeringsbudget Bodem 24 mei 2011

²³ Presentatie ISV3 Bodem, 24 mei 2011

²⁴ Belangrijke wijzigingen in de provinciale opstelling bij de voorbereiding van de Bestuursovereenkomsten ISV3 Bodemgelden naar aanleiding van gehouden overleggen met Milieudiensten/RUD's en diverse gemeenten, 4 juli 2011

²⁵ Ambtelijke e-mail aan gemeenten in Zuid-Holland, 4 november 2011

²⁶ Bestuursovereenkomst ISV3 Bodem provincie Zuid-Holland – Ridderkerk, 9 februari 2012

²⁷ Brief provincie Zuid-Holland, ISV3 Bodem Ridderkerk, besluit tot betalen, 17 februari 2012

Gemeenten konden voor februari 2013 aangeven of zij een beroep deden op dit knelpuntenbudget en hier vervolgens weer een bestuursovereenkomst voor opstellen samen met de provincie.²⁸ In januari 2013 vroeg de gemeente om een aanvullend budget.²⁹

Besteden: ambtelijk overleg over voortgang

In juli en oktober 2013 vond er ambtelijk overleg plaats over de voortgang van werkzaamheden die de gemeente uitvoerde met het budget dat begin 2012 werd toegekend. Uit de verslagen van deze overleggen blijkt dat in één van de drie projecten (Amaliastraat 32) de aanpak en de bijkomende kosten beduidend hoger zijn uitgevallen dan het beschikbare restbudget, bij de andere projecten vielen de kosten juist lager uit dan gedacht. In het overleg is besproken of voor het project Amaliastraat 32 een extra bestuursovereenkomst afgesloten kon worden en of er een aanvullende ISV-bijdrage nodig was. Het resultaat van deze bespreking was dat er na aftrek van de nog niet benutte budgetten, er nog € 117.000 nodig was. Dit mondde uit in een bestuursovereenkomst die in februari 2014 door de gemeente en de provincie werd ondertekend.³⁰ Op 1 april 2014 werd dit bevestigd in een brief vanuit de provincie.³¹ Begin 2017 was het project bijna afgerond en was er nog geld over, zo blijkt uit de interviews. Dat geld mocht de gemeente gebruiken voor ander projecten op het gebied van geluid en bodem (bijvoorbeeld voor stil asfalt of bodemsanering op een andere locatie) en daarover hoefde zij geen verantwoording meer af te leggen aan de provincie.

Verantwoorden en afronden: uitgebreide verantwoording in de jaarstukken

In de bestuursovereenkomsten ISV3 Geluid en Bodem is opgenomen dat de provincie in 2013 een midterm review zou uitvoeren. Uit deze midterm review bleek dat de afspraken die de provincie met de gemeente had gemaakt werden nageleefd: de raad werd in de jaarrekeningen geïnformeerd over de voortgang in de prestatiedoelen en door middel van twee brieven geïnformeerd over de inhoudelijke en financiële voortgang van het ISV3 Geluid.

²⁸ Brief provincie Zuid-Holland, Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, knelpuntenbudget Bodem, 19 december 2012

²⁹ Brief gemeente Ridderkerk, aanvraag knelpuntenbudget ISV3 Bodem, 16 januari 2013

³⁰ Brief provincie Zuid-Holland, bestuursovereenkomst ISV3 Bodem Ridderkerk – provincie Zuid-Holland Locatie Amaliastraat 32, 13 februari 2014

³¹ Brief provincie Zuid-Holland, Aanvullend ISV3 Bodem Ridderkerk Betaalbesluit, 1 april 2014

Ook voor ISV3 Bodem kwam de gemeente de gemaakte afspraken na.³² De raad ontving jaarlijks in de jaarrekening een stand van zaken waarin werd aangegeven welke bedragen zijn uitgegeven voor de ISV3 projecten en welke activiteiten hiervoor werden uitgevoerd. In de jaarrekening 2014 werd een eindverantwoording opgenomen over ISV3 Bodem en ISV3 Geluid die inging op de periode 2010-2014. Hieruit bleek dat vrijwel alle afspraken die de gemeente met de provincie had gemaakt zijn uitgevoerd. Waar deze uitvoering nog niet volledig was afgerond, werd aangegeven wanneer dit wel zou gebeuren. Dit was voor ISV3 Bodem van toepassing op de Amaliastraat 32 waarbij de sanering uiteindelijk in februari 2015 is uitgevoerd, bij de Bourgondischelaan 10-12 waarbij de eigenaar van de grond gestart was met de sanering en de verontreiniging werd gemonitord, en bij Jan Steenstraat 18 waarbij de gemeente de monitoring van de verontreiniging voortzette. Voor ISV3 Geluid werd aangegeven wat de gemeente precies ging doen met het resterende budget.³³ Ook voor ISV3 Bodem gold dat de provincie gaandeweg het subsidieproces een nieuw format verplicht stelde voor de verantwoording van de subsidie en dat er geen vaste manier is gebruikt om stukken te bewaren en te archiveren. Het proces van subsidieverwerving ISV3 is niet geëvalueerd.

³² Brief provincie Zuid-Holland, Ridderkerk Midterm Review ISV3 Geluid en ISV3 Bodem, 28 maart 2014

³³ Jaarrekening 2012, p. 211; jaarrekening 2013, p. 214; jaarrekening 2014, pp. 238 – 246

3 Casus herinrichting Noordstraat

3.1 / Context herinrichting Noordstraat

In de Noordstraat in Bolnes zijn de laatste jaren verschillende werkzaamheden uitgevoerd. Zo werd in 2011 de riolering vervangen en stond eind 2012 / begin 2013 het herstraten van de Noordstraat gepland. Hoewel herstraten een optie was, bestond de wens om de Noordstraat een nieuwe inrichting te geven. Omdat hiervoor de mogelijkheid bestond om subsidie aan te vragen bij de Stadsregio, werd het project herinrichting Noordstraat gestart. De wens voor herinrichting van de Noordstraat sloot aan bij de structuurvisie van de gemeente, de woningbouwstrategie en het Wijkontwikkelingsprogramma Bolnes. Zelf had de gemeente onvoldoende budget om alle onderdelen van de herinrichting te betalen. Wanneer de Stadsregio geen subsidie beschikbaar zou stellen, zou de gemeente het project voor een deel uitvoeren.

Voor de revitalisering van het gebied rondom de Noordstraat en ontwikkeling van het woonmilieu werd eerder door de Stadsregio subsidie verstrekt. Met behulp van deze subsidie is toen een ontwerp voor de nieuwe Noordstraat opgesteld met intensieve betrokkenheid van gebruikers van de Noordstraat. Ook hebben Woningcorporatie Woonvisie, Stichting Sport en Welzijn en beschermde woonvorm Pameijer actief deelgenomen aan de voorbereidingen van dit ontwerp. Dit mede met het oog op het creëren van een terras bij stichting Pameijer en vernieuwing van het sportplein Bolnes.³⁴ Uit de interviews blijkt dat er door de toenmalige Stadsregio budget was vrijgemaakt om medewerkers van een bureau in te huren die bij het proces om te komen tot een ontwerp voor de nieuwe Noordstraat hebben ondersteund. Uiteindelijk werd door de gemeente voor de herinrichting van de Noordstraat ruim € 327.000 subsidie aangevraagd bij de Stadsregio.

³⁴ Collegebesluit subsidieaanvraag investeringsreserve Stadsregio Rotterdam voor de herinrichting Noordstraat, 21 augustus 2012

3.2 / Subsidieproces: van signaleren tot verantwoorden en afhandelen

Signaleren en verkennen: gemeente werd ondersteund door een extern bureau

Het bij de herinrichting betrokken bureau heeft vervolgens aangegeven dat de gemeente subsidie kon aanvragen voor de herinrichting van de Noordstraat en heeft de gemeente hierin begeleid, zo blijkt uit de interviews. Er waren ook twee andere projecten waarvoor de gemeente kansen zag om in aanmerking te komen voor subsidie. De Noordstraat paste echter in de structuurvisie en de andere projecten waren minder kansrijk of complexer, daarom is uiteindelijk gekozen om voor de herinrichting van de Noordstraat subsidie aan te vragen.

Uit de interviews is niet precies duidelijk geworden hoe de afweging is gemaakt om subsidie aan te vragen. Een medewerker van de Stadsregio heeft de aanvraag voor indiening ambtelijk bekeken en heeft tips gegeven om de subsidieaanvraag nog beter bij de criteria van de Stadsregio te laten aansluiten. Dit ging er bijvoorbeeld over dat de gemeente moest toelichten hoe de oude situatie was en hoe de nieuwe situatie zou zijn als er subsidie volgde. Later heeft de gemeente nog een of twee keer overleg gehad met de Stadsregio. Wanneer er vragen of onduidelijkheden waren over de subsidieverwerving werd er terug gevallen op de medewerkers bij de Stadsregio en niet op medewerkers van de gemeente zelf. Het was voor de betrokkenen namelijk niet duidelijk wie er binnen de gemeente precies ervaring hadden met subsidieverwerving.

Besluiten: college nam besluit om subsidie aan te vragen

Op 21 augustus 2012 nam het college van B&W het besluit om een investeringssubsidie van ruim € 310.000 aan te vragen bij de Stadsregio. Vooruitlopend op dit collegebesluit heeft de Stadsregio op 20 augustus 2012 de concept-subsidieaanvraag ambtelijk bekeken en voorstellen gedaan voor verbetering. Deze verbeteringsvoorstellen zijn daarna verwerkt in de aanvraag en in het projectplan. De verbeteringsvoorstellen van de Stadsregio hadden onder andere consequenties voor het financiële deel van de aanvraag: er werd meer subsidie aangevraagd. Ook het college had naar aanleiding van de behandeling op 21 augustus 2012 nog enkele vragen. Deze vragen hadden betrekking op de Jongeren Ontmoetingsplek (JOP). In overleg met de gemeentesecretaris werden de aanpassingen in de subsidieaanvraag verwerkt en is de aanvraag verzonden vóór de deadline van 1 september 2012. Op 4 september 2012 werd dit in een collegevoorstel aan het college toegelicht en door het college bekrachtigd. In de uiteindelijke aanvraag werd ruim € 327.000 subsidie gevraagd.

Aanvragen: gemeente vroeg tijdig subsidie aan

De gemeente diende op 29 augustus 2012 de definitieve subsidieaanvraag in.³⁵ Op 31 oktober 2012 ontving de gemeente een beschikking van de Stadsregio waarin werd aangegeven dat er een subsidie van maximaal € 327.798,00 was verleend voor de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte in het project "Herinrichting Noordstraat Bolnes". In de brief werd melding gemaakt van de verplichtingen waaraan de gemeente moest voldoen. Hierbij ging het om het uitvoeren van het project overeenkomstig het projectplan, het jaarlijks overleggen van een voortgangsrapportage, binnen zes maanden na afronding een aanvraag tot vaststelling van de subsidie indienen en na afloop een financieel verslag indienen inclusief een accountantsverklaring. Wanneer er wijzigingen zouden ontstaan in de doelstelling, activiteiten, planning of begroting van het project moest de gemeente de Stadsregio hier zo snel mogelijk van op de hoogte stellen én om goedkeuring vragen aan het dagelijks bestuur van de Stadsregio.³⁶ Uit de interviews blijkt dat de gemeente deze voorwaarden niet scherp op het netvlies had staan.

Besteden: gemeente vergat formeel uitstel aan te vragen bij de Stadsregio

In mei 2013 werd gestart met het voorbereiden van de uitvoering van de herinrichting Noordstraat. Jaarlijks in januari zond de gemeente de Stadsregio informatie over de stand van het project, zo blijkt uit de interviews. In januari 2014 heeft de gemeente op die wijze gemeld dat er vertraging was in de uitvoering van het project. De reden voor de vertraging van de herinrichting was dat de gemeente een extra participatieronde had ingelast, omdat er veel opmerkingen op het ontwerp waren gekomen en de gemeente draagvlak wilde voor de in het ontwerp door te voeren aanpassingen.

In oktober 2014 ontving de gemeente een formeel verzoek vanuit de Stadsregio om de financiële verantwoording over het project in te leveren, omdat het project al in november 2013 afgerond zou moeten zijn. Uit de interviews blijkt dat de Stadsregio de verdragingsmelding van de gemeente niet had opgemerkt en dat deze verdragingsmelding formeel via een ontheffingsverzoek toegestuurd had moeten worden aan de Stadsregio. Dit was ook als zodanig opgenomen in de subsidievoorwaarden. Bij de betrokken medewerkers was niet bekend dat de data uit het projectplan voor de stadsregio hard waren en dat vertragingen via een formeel ontheffingsverzoek afgehandeld moesten worden.

³⁵ Brief voortgang nieuwe inrichting Noordstraat, 10 oktober 2012

³⁶ Stadsregio Rotterdam, subsidiebesluit RSG 45 Investeringsreserve, 31 oktober 2012

Naar aanleiding van de brief die de Stadsregio in oktober stuurde werd daarom in november 2014 overleg gevoerd met de Stadsregio en is besproken dat de oorspronkelijke planning van het project niet werd gehaald en de uitloop meer dan zes maanden zou bedragen. Deze uitloop was echter niet in overeenstemming met de gestelde subsidievoorwaarden. Om de volledige subsidie te kunnen behouden diende de gemeente daarom een ontheffingsverzoek in met betrekking tot het niet behalen van de planning.³⁷ In het ontheffingsverzoek gaf de gemeente aan dat ze heeft nagelaten om formeel en op tijd een ontheffingsverzoek in te dienen voor het niet halen van de afgesproken planning en bood de gemeente haar verontschuldigen aan. De gemeente vroeg of de Stadsregio ontheffing wilde verlenen en 30 april 2015 als nieuwe einddatum van het project wilde aanhouden.³⁸

In een reactie op dit verzoek merkte de Stadsregio op 12 december 2014 op dat de herinrichting van de Noordstraat een uitloop had van 17 maanden ten opzichte van de oorspronkelijke planning. Het Besluit nadere regels³⁹ bood echter de mogelijkheid om ontheffing te verlenen met een maximale uitloop van 6 maanden. Het dagelijks bestuur van de Stadsregio besloot daarop om een ontheffing van 6 maanden te verlenen, maar de gevraagde ontheffing voor de uitloop op de planning tot 30 april 2015 te weigeren. Ook werd de hoogte van het subsidiebedrag worden aangepast. De Stadsregio schreef hier het volgende over 'De subsidie wordt verlaagd tot € 87.943,68 als zijnde de reeds gemaakte kosten voor de subsidiabele onderdelen zoals vermeld in uw notitie behorende bij het ontheffingsverzoek.' Als gevolg hiervan moest de aanvraag tot vaststelling van de subsidie door de gemeente binnen zes maanden worden toegezonden aan de Stadsregio.⁴⁰ Het college van B&W kon zich niet in het besluit van de Stadsregio vinden en tekende hier tegen beroep aan bij de rechtbank.⁴¹ In het collegevoorstel ter voorbereiding van het aantekenen van dit beroep werden twee kanttekeningen geplaatst: 1) er was weinig juridische grond voor het toekennen van het beroep van de gemeente, omdat de gemeente strikt genomen niet voldeed aan de regels en 2) vertegenwoordigers van de gemeente hebben ingestemd met de vaststelling van het beleid, waartegen de gemeente nu ageerde.⁴²

³⁷ Collegevoorstel 'Ontheffingsverzoek Herinrichting Noordstraat', 25 november 2014

³⁸ Ontheffingsverzoek RSG 45 Project Herinrichting Noordstraat in Bolnes-Ridderkerk, 24 november 2014

³⁹ Volledig: Besluit nadere regels inzake artikel 19 van de Subsidieverordening Investeringsreserve Stadsregio Rotterdam 2011

⁴⁰ Stadsregio Rotterdam, Besluit Ontheffingsverzoek, 12 december 2014

⁴¹ Beroep tegen besluit Stadsregio d.d. 12 december 2014 met kenmerk 149493 (RSG 45 - Ontheffingsverzoek), 22 januari 2015

⁴² Collegevoorstel Beroep tegen besluit Stadsregio over Ontheffingsverzoek Noordstraat (RSG 45)

Doordat het project vertraging opliep en de gemeente daardoor uiteindelijk minder subsidie ontving, kwam het onderwerp bestuurlijk op de agenda en werd ook de raad betrokken, zo blijkt uit de interviews. Kort na het bericht van de Stadsregio werd de gemeenteraad (op 27 januari 2015) in een bondige brief geïnformeerd over de ontwikkelingen in het project herinrichting Noordstraat. In de brief werd aangegeven dat er een ontheffingsverzoek moest worden ingediend en dat de Stadsregio heeft besloten het subsidiebedrag te verlagen tot € 87.943,68. Door middel van de raadsinformatiebrief werd de raad ervan op de hoogte gebracht dat het college beroep had aangetekend bij de rechtbank.⁴³

Nadat het beroep dat bij de rechtbank was aangetekend door de gemeente, vond er ambtelijk overleg plaats tussen de Stadsregio en de gemeente. In dit ambtelijk overleg werden de voorbereidingen voor een schikking getroffen. Na instemming met deze werkwijze door het dagelijks bestuur van de Stadsregio en het college van B&W werd een schikking getroffen en besloot de Stadsregio in maart 2015 tot het verlagen van de subsidie aan de gemeente naar in totaal ruim € 207.000. Dit was aanzienlijk meer dan de eerder gecommuniceerde € 87.943,68.

Verantwoorden en afronden: jaarlijks beknopte verantwoording in de jaarstukken

Op 29 september 2015 bood het college van B&W de eindrapportage over het project inclusief accountantsverklaring aan de Stadsregio aan en verzocht de Stadsregio tot vaststelling van de toegekende subsidie van ruim € 207.000.⁴⁴ Op 25 januari 2016 stelde de Stadsregio de subsidie met een waarde van ruim € 207.000 vast en gaf daarbij aan dat de beoogde doelstelling van het project is behaald en dat het project is uitgevoerd volgens het goedgekeurde projectplan en de verleende ontheffing.⁴⁵ Naast verantwoording aan de subsidieverstrekker legde de gemeente jaarlijks beknopt verantwoording af over de herinrichting van de Noordstraat in de jaarrekening. Hierbij werd ingegaan op de begrootte kosten, gerealiseerde uitgaven, de ontstane vertraging en het lager vaststellen van de subsidie dan aanvankelijk gedacht.⁴⁶ Het subsidietraject is na afronding besproken met het toenmalig afdelingshoofd, een aantal betrokken medewerkers en de gemeentesecretaris.

⁴³ Raadsinformatiebrief 'voortgang herinrichting Noordstraat', 27 januari 2015

⁴⁴ Vaststellingsverzoek herinrichting Noordstraat, 29 september 2015

⁴⁵ Besluit vaststellingsverzoek herinrichting Noordstraat Bolnes, 25 januari 2016

⁴⁶ Jaarstukken 2012, p. 79; jaarstukken 2013, pp. 232, 233; jaarstukken 2014, p. 213

4 Casus herinrichting kruispunt Rijnsingel – Kievitsweg

4.1 / Context herinrichting kruispunt

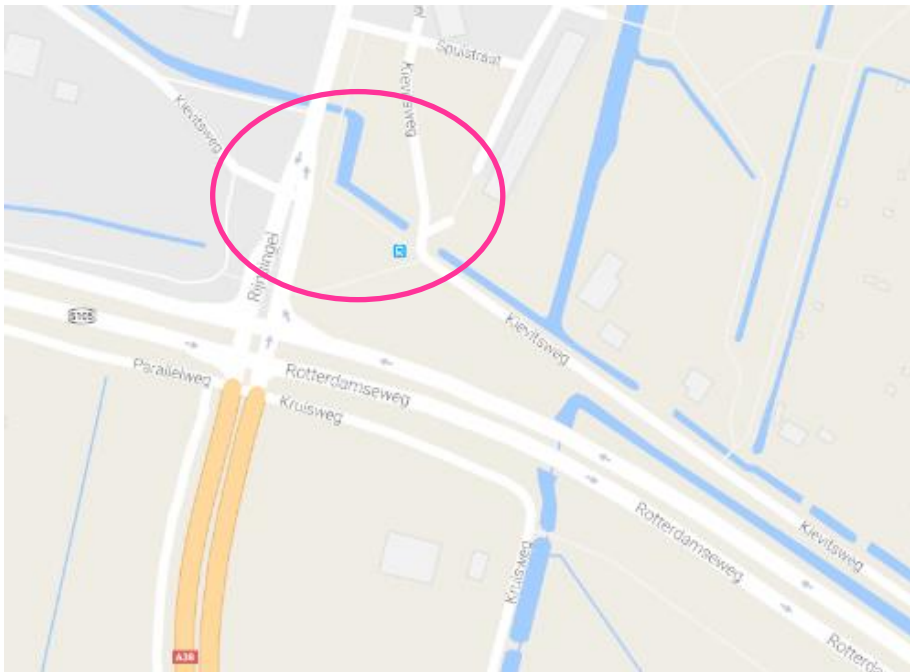
Op 4 oktober 2012 besloot de gemeenteraad om € 50.000 beschikbaar te stellen voor een onderzoek naar verbetering van de veiligheid en de kwaliteit van het kruispunt Rijnsingel – Kievitsweg. Ongeveer een jaar later werden aan de raad de resultaten van dit onderzoek en een voorstel voor de herinrichting van dit kruispunt voorgelegd. Op 28 november 2013 besloot de raad in te stemmen met het voorstel van het college van B&W om € 690.000 beschikbaar te stellen voor de reconstructie van het kruispunt Rijnsingel – Kievitsweg. De beoogde doelen van de reconstructie waren: 1) meer veiligheid voor de overstekende fietsers en 2) betere doorstroming van het autoverkeer op de Rijnsingel.⁴⁷ Concreet werd hiervoor de Kievitsweg aan de zuidoost kant van het kruispunt “losgekoppeld” van het kruispunt. Dit gedeelte van de Kievitsweg werd verlegd naar het noorden om aan te sluiten op de Spuistraat. Ook werd voor het (regionale) fietsverkeer een extra fietsoversteek gerealiseerd, die ‘meegeregeld’ zou worden in de verkeersregelinstallatie van het kruispunt Rotterdamseweg – A38 – Rijnsingel. Het Waterschap Hollandse Delta voerde aanpassingen aan dat kruispunt uit in afstemming met de aanpassingen op het kruispunt Rijnsingel - Kievitsweg.⁴⁸

Hiervoor hadden de gemeente en het waterschap een integraal plan opgesteld met een bijbehorende samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst werd ook een kostenverdeling van het totale plan opgenomen tussen gemeente en waterschap.⁴⁹

⁴⁷ Raadsvoorstel kruispunt Rijnsingel – Kievitsweg en kruispunt Rotterdamseweg - A38 – Rijnsingel, 15 oktober 2013

⁴⁸ Subsidieaanvraag Rijnsingel – Kievitsweg aan Stadsregio Rotterdam

⁴⁹ Samenwerkingsovereenkomst Verbeteren verkeersafwikkeling Rotterdamseweg, 13 mei 2014

Afbeelding: overzicht van de huidige situatie van de kruispunten A38-Rotterdamseweg-Rijnsingel en Kievitsweg-Rijnsingel.

Dekking voorstel voor aanzienlijk deel uit subsidie Stadsregio

Voor de dekking van de herinrichting Rijnsingel – Kievitsweg werd in het raadsvoorstel gerekend op een subsidie van € 200.000 vanuit de Stadsregio Rotterdam. Het raadsvoorstel gaf aan dat het project in het Regionaal Investeringsprogramma Verkeer en Vervoer (RIVV 2014) was opgenomen en dat de hoogte van de subsidie minimaal € 150.000 en maximaal € 208.000 bedroeg. In het raadsvoorstel werd gebruikgemaakt van het afgeronde subsidiebedrag van € 200.000. Wel werd aangegeven dat het bedrag van € 200.000 een aanname was en dat hiervoor dus ‘enig risico wordt ingecalculeerd’.⁵⁰

⁵⁰ Raadsvoorstel kruispunt Rijnsingel – Kievitsweg en kruispunt Rotterdamseweg - A38 – Rijnsingel, 15 oktober 2013

Team verkeer en vervoer overlegde onderling

Het team verkeer en vervoer bestaat momenteel uit zo'n tien mensen, zo blijkt uit de interviews. Ook in de twee andere gemeenten van de BAR-organisaties, Barendrecht en Albrandswaard, werken mensen die ervaring hebben met subsidieverwerving, bijvoorbeeld in de werkgroep fietsroutes. Met deze directe collega's wordt onderling gesproken over subsidiemogelijkheden. Ook helpen en hielpen collega's elkaar onderling als zij vragen hebben over subsidieverwerving. Dat de gemeente Ridderkerk op dit moment geen eigen beleid of processen voor subsidieverwerving heeft, wordt niet gemist omdat de voorwaarden die subsidieverstrekking stellen leidend zijn.

4.2 / Subsidieproces: van signaleren tot verantwoorden en afhandelen

Signaleren: subsidielandschap voor verkeer en vervoer overzichtelijk

Uit de interviews blijkt dat subsidies op het gebied van verkeer en vervoer hoofdzakelijk afkomstig zijn en waren vanuit de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), de opvolger van de Stadsregio's Rotterdam en Den Haag. Dat maakt het veld met subsidiemogelijkheden voor het team verkeer en vervoer relatief overzichtelijk. De MRDH houdt tegenwoordig regelmatig ambtelijke vergaderingen met haar gemeenten en houdt de gemeenten zo op de hoogte van de mogelijkheden voor subsidies. Buiten de MRDH is de provincie de enige subsidiepartij voor team verkeer en vervoer. Dit team houdt ambtelijk contact met de MRDH en de provincie en blijft zo op de hoogte van de subsidiemogelijkheden. Tot 2015 ging de MRDH / Stadsregio zelf alle gemeenten langs om met de gemeenten terug te kijken op afgeronde subsidietrajecten, om te kijken naar de lopende trajecten en op te halen welke projecten er aankwamen. Deze input verwerkte ze vervolgens in een groslijst (RIVV), waar ze haar begroting op kon baseren. MRDH / Stadsregio wist dus welke aanvragen ze dat jaar kon gaan verwachten, zoals de subsidieaanvraag voor herinrichting kruispunt Rijnsingel -Kievitsweg. In 2016 is MRDH niet bij de gemeente langs geweest, de reden hiervan is de geïnterviewden niet bekend.

Verkennen en besluiten: gemeente houdt contact voordat de subsidieaanvraag wordt ingediend

Team verkeer en vervoer ontving en ontvangt voor drie hoofdstromen subsidie: het fietshoofdrouten netwerk, OV-toegankelijkheid (inclusief het faciliteren van ketenmobiliteit) en black spots (verkeersgevaarlijke situaties die opgelost moeten worden). Wanneer zich binnen de gemeente nieuwe projecten aandienen, zoals de herinrichting van het kruispunt Rijnsingel - Kievitsweg, gaan medewerkers van de gemeente na of zij hiervoor subsidie kunnen ontvangen en of het project binnen een van de thema's valt waarvoor de MRDH / Stadsregio subsidie verstrekt. Ook wordt vaak even contact opgenomen met de contactpersonen bij de subsidieverstrekker om te peilen of Ridderkerk aan de subsidievoorwaarden zou voldoen, dat is ook gebeurt in de casus herinrichting kruispunt Rijnsingel - Kievitsweg. Uit de interviews blijkt verder dat de MRDH / Stadsregio regie voerde op het subsidietraject: zij gaf aan voor welke projecten ze subsidie verstrekte, onder welke voorwaarden en hanteerde ook een bijpassend protocol/proces. Na de voorbereidende werkzaamheden heeft de gemeenteraad op 28 november 2013 besloten om subsidie aan te vragen voor de herinrichting van het kruispunt Rijnsingel - Kievitsweg.

Aanvragen: Stadsregio was vooraf op de hoogte gesteld van de subsidieaanvraag

Na het raadsbesluit vroeg de gemeente door middel van een brief subsidie aan bij de Stadsregio Rotterdam. In deze brief werd verwezen naar het Programma Kleine Projecten in het RIVV 2014–2017 waarin al rekening is gehouden met een bijdrage voor het project. De Stadsregio was hiervan op de hoogte doordat er input was opgehaald bij de gemeenten (zie fase 'signaleren'). Vervolgens werd in de brief aan de Stadsregio aangegeven dat in het RIVV 2013 met een bijdrage van € 208.000,- rekening werd gehouden, terwijl dit in het RIVV 2014-2017 naar beneden werd bijgesteld tot € 150.000,-. De gemeente verzocht de Stadsregio om bij de behandeling van het subsidieverzoek en het berekenen van de daadwerkelijke subsidie de bovengrens van het RIVV 2013 aan te houden.⁵¹

Op 29 september 2014 verstuurde de Stadsregio Rotterdam een brief aan de gemeente waaruit duidelijk werd dat er een subsidie van maximaal € 209.500 exclusief BTW verleend werd. Volgens de Stadsregio droeg het project bij aan het realiseren van de regionale doelstelling om de kwaliteit van het regionale fietsnetwerk te verbeteren.

⁵¹ Subsidieaanvraag Rijnsingel – Kievitsweg aan Stadsregio Rotterdam

Aan de subsidie werden verschillende (gebruikelijke) verantwoordingseisen verbonden, zoals dat de uitvoering van het project binnen 12 maanden na het versturen van de brief moest starten en dat de aanvraag tot subsidievaststelling binnen een termijn van 26 weken na afronding van het project moest zijn ingediend.⁵² Verder golden voor de subsidie de voorwaarden van de BDU-regeling (Bijzondere doel uitkeringen), zo blijkt uit de interviews.

Besteden: vooral een taak van de aannemer

De uitvoering van de herinrichting was een aangelegenheid voor de aannemer, zo blijkt uit de interviews. De medewerkers die de subsidie hebben verworven waren weinig bij de uitvoering van het project betrokken. De voorwaarden voor subsidieverlening speelden hierbij ook geen rol. Het project is binnen de tijdplanning en financiële planning gebleven; het werk pakte zelfs iets goedkoper uit.

Verantwoorden en afronden: kosten vielen lager uit, subsidietraject wordt gezien als routine

In een brief aan de accountant bevestigde de gemeentesecretaris dat het eindverslag was opgesteld in overeenstemming met de eisen die de Stadsregio stelde voor de subsidieverlening. De totale kosten kwamen uit op € 616.610 (specifieke kosten, uitvoeringskosten en BTW). Daarmee vielen de kosten lager uit dan begroot. Doordat de kosten lager zijn uitgevallen, werd ook het definitieve subsidiebedrag lager. Het definitieve subsidiebedrag was € 198.000.⁵³ Het kostte de betrokken medewerkers enige moeite om aan een accountantsverklaring te komen, omdat de accountant veel tijd nodig had om de verklaring aan te leveren, waarschijnlijk vanwege drukte rond het opmaken van de jaarrekening. Op 30 juni 2016 werd de benodigde controleverklaring door de accountant verstrekt.⁵⁴ Vanuit de interviews is tenslotte aangegeven dat een subsidietraject als dit wordt gezien als routinewerk en daarom niet wordt geëvalueerd. In de jaarrekeningen 2012-2015 werd jaarlijks kort ingegaan op de werkzaamheden die werden uitgevoerd, waarbij ook beknopt de financiële realisatie van het project werd weergegeven.⁵⁵

⁵² Brief Stadsregio over verlening subsidie, 29 september 2014

⁵³ Controle volledigheid eindverslag MRDH en bevestiging bij eindverslag BDU project 'Fietsvoorzieningen Rijnsingel – Kievitsweg – Route 9'

⁵⁴ Controleverklaring Eindverslag BDU project 'Fietsvoorzieningen Rijnsingel – Kievitsweg – Route 9'

⁵⁵ Jaarrekening 2012, p. 19; jaarrekening 2013, p. 74; jaarrekening 2014, pp. 68, 91, 22; jaarrekening 2015, pp. 79, 200

Bijlage

Bronnen

Documenten:

Voor een overzicht van de gebruikte documenten verwijzen wij naar de voetnoten in de rapportage.

Oriënterend gesprek

Met de volgende personen is ten behoeve van het onderzoek op 13 december 2016 een oriënterend groepsgesprek gevoerd:

- Mevrouw Van Pagee
- De heer Van den Berge
- De heer De Ruiter
- Mevrouw Govaart
- Mevrouw Soekhlal
- Mevrouw Alblas

Interviews

Met de volgende personen is ten behoeve van het onderzoek een individueel gesprek gevoerd:

Naam	Functie	Datum
Mevrouw Bos	Programmamanager maatschappelijk vastgoed	8 februari 2017
De heer Kazen	Beleidsadviseur milieu	8 februari 2017
Mevrouw Govaart	Beleidsadviseur milieu en duurzaamheid	8 februari 2017
De heer Van den Berge	Adviseur verkeer en vervoer	8 februari 2017
De heer Japenga	Wethouder	17 februari 2017
De heer Smit	Wethouder	17 februari 2017
Mevrouw Van Amelsvoort	Concerncontroller BAR-organisatie	20 februari 2017